

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Yıl : 1969

Cilt : XVII

Yayın Komisyonu:

Prof. Mehmet KARASAN (*Dekan*)

Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDEN

Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU

Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU

Doç. Dr. Mehmet HATİBOĞLU

Doç. Dr. Hüseyin ATAY

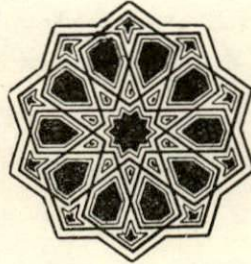
Yıl : 1969

Cilt : XVII

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

1971 YILI

1971 YILI

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ . 1971

İ Ç İ N D E K İ L E R

Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN, <i>Anadolu Örf ve Adetlerinde Eski Kültürlerin İzleri</i>	1
Prof. Dr. Cavit SUNAR, <i>İslâm Meşşâi, Felsefesinde İlk Adım</i> ..	29
Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU, <i>Nuseyriler</i>	51
Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, <i>'Ali ibn abi Talha'nın Tefsir Sahifesi</i>	55
Doç. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Memleketimizdeki İlim ve Din Anlayışı Üzerine</i>	83
Doç. Dr. Talât KOÇYİĞİT, <i>'İlmu Uşuli'l-Hadis veya 'İlmu Mustalahil-Hadis</i>	117
Osman KESKİOĞLU, <i>Zuamâ'ul-Islâh=İslâhât Öncüleri Hakkında Görüşler</i>	137
Ali Himmet BERKİ, <i>İslâm'da Kaza Tarihi</i>	153
Prof. Dr. Şakir BERKİ, <i>İslâm Hukukunun Ana Hatları</i>	169
Fevziye Abdullah TANSEL, <i>Olanlar Şeyhi İbrahim Efendi ve Devriyesi</i>	187
Dr. Süleyman ATEŞ, <i>Toprak ve İslâm</i>	201
Joseph L. HROMADKA, <i>Doğu Ortodoksluğu (çev.: Günay TÜMER)</i>	239
Doç. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Kur'an'a Göre Münazara Metodu</i> ...	259
—, <i>Kurban Bayramı ve Felsefesi</i>	277
Doç. Dr. Necati ÖNER, <i>Mantığın Ana İlkeleri ve Bu İlkelerin Varlıkla Olan İlişkileri</i>	285
Mustafa FAYDA, <i>Hicaz Kütüphaneleri</i>	305
<u>Kitap Tanıtma:</u>	
<i>Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler</i> (Doç. Dr. Hikmet TANYU)..	309
<i>Farabi</i> (Doç. Dr. Hüseyin ATAY)	315
<i>Usulu't-Tafsir Li Kitabillahi'l-Munir</i> (Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU)	329
<i>Kitab'ut-Tabakat</i> (Mustafa FAYDA)	333
<i>Tarihu Halife b. Hayyat</i> (Mustafa FAYDA)	337
<i>Müsnedül-İmam Zeyd</i> (Abdülkadir ŞENER)	339
<i>İmam Nâfi', Râvileri ve Kıraâtları</i> (Demirhan ÜNLÜ)	349

Ḥalid 'Abdurrahmān el-'Ak "*Usūlu't-Tafsīr li Kitābillahi'l-Munīr*",
Dımaşq, 1969, s. 246.

Usūl-u tefsire âit bir çok malumatı ihtiva eden bu eserin, baş tarafındaki ihdasından anlaşıldığına göre, eser Dr. Muhammed Ebi'l-Yusr 'Abidîn'in tetkikinden geçtikten sonra neşredilmiştir. Müellif mukaddimesinde (s. 7-9) usūlü tefsirin târifi, mevzuû ve gâyesini güzel bir şekilde izah ettikten sonra, eserinde sağlam rivayetlere dayanıp, zayıf olanlarından kaçındığını beyân eder. Daha sonra kısa ve özlü bir şekilde şu başlıkları ihtiva eden kohlara geçer:

Tefsir ilminin faziletleri ve müfessirlerin değerinin yüceliği (s. 10-11), Usūl-ü tefsir ilmi (s. 12-14), Kur'ânı Kerim (s. 15), Tefsir ilmi ve Kur'ân ilimleri (s. 16-19), Müfessirin beyana muhtaç olduğu kelimeler (s. 20-23), Tefsir ve Te'vil arasındaki fark ve ikisi arasındaki irtibat (s. 24), Kur'anın te'vilini bilmek (s. 25-27), Tefsir ilmine taalluk eden üç taksim (s. 28-30), Tefsir ilminden yardım istemek (s. 31-34), Tefsir ilminin ehemmiyeti (s. 35-36), Naklî ve Aklî tefsir (s. 37), Aklî ve naklî tefsir arasındaki teâruz (s. 38-39), Aklî tefsirde âlimlerin yeri (s. 40-44), Müfessirin şartları (45-47), Müfessirin muhtaç olduğu hasletler (s. 48-49), Tefsir yollarının en güzeli (s. 50-51), Müfessirlerin sözlerini naklederken dikkat edilmesi lazım gelen husus (s. 53), Müfessirin tefsirinde takip etmesi lâzım gelen metod (s. 54-56), Aklî tefsirde tercih kanunu (s. 57), Kur'ân Tefsirinin kısımları (s. 58), Kur'ân tefsirindeki ihtilâf sebepleri (s. 59-66), Müfessirin anlayış ve çeşitli ilimlerde bilgi sâhibi olmasının lüzûmu (s. 67-68), Kur'ânın manasını bilmenin aslı tedebbür olduğu (s. 69), Şüphe halinde manayı tayin işi (s. 70-72), Müfessirin tefsirinde kaçınması lâzım gelen işler (s. 73), Kur'ânda müfessirin hedefi (s. 74-77), Tenzil hükümlerinin ekseriya külli oluşu (s. 78-79), Sünnetin Kur'anla münasebeti (s. 80-81), Kur'anla Sünnet arasındaki alakayı hududlandırma (s. 82-85) ilmî tefsir (86-91), İlmî tefsirin şartları (s. 92-93), İşârî tefsir (s. 94-95), Kur'ânın inzâlinin keyfiyetini bilmek (s. 96-97), Kaç dil üzerine nâzil olduğunu bilmek (s. 98), Yedi harfin manası hakkında âlimlerin dedikleri

(s. 99–101), Nüzûl sebeblerini bilmek (s. 102–106), Sened ve ona taalluk eden şey (s. 107–111), Lafızlar ve ona taalluk eden şey (s. 112–117), Kur’ânda kinâye ve ta’riz (s. 118–120), Lafızlara taalluk eden manalar (s. 121–125), Kur’ânın hakikat ve mecazını bilmek (s. 126–127), Müfessirin muhtaç olduğu mühim kâide (s. 128), Kur’ânı Kerimin i’cazı (s. 129–134), Kur’ânı Kerimde hitab vecihleri (s. 135–140), Kur’ânı Kerimdeki sual ve cevapların yönleri (s. 141–143), Kur’âm Kerimin hükümlerini bilmek (s. 144–147), Hükümlere müteallik manalar (s. 148–160), Neshin hikmeti (s. 161), Nâsîh ve Mensûhun bulunduğu sûreler ve bunlardan hâli olanlar (s. 162–163), Kıraât ve ona taalluk eden hususlar (s. 164–170), Kur’ânı Kerimin i’rabını bilmek (s. 171–173), Kur’ânî nazmın manalarındaki gizliliğin vecihlerinin beyanı (s. 174–175), Kur’ânın zâhiri ve bâtını (s. 176–177), Kur’ânın havassını bilmek (s. 178), Muhkem ve müteşâbihî bilmek (s. 180–185), Sıfatlar hususunda vârid olan müteşâbih âyetlerin hükmü (s. 186–187), İhtilaf vehimlerini bilmek (s. 188–190), Âyetlerin teâruzu (s. 191–192), İhtilaf ve tenâkuz (s. 193–194), İhtilaf sebeblerini bilmek (s. 195–196), Âyetle hadis arasında teâruzun vukuunu bilmek (s. 197–198), Müphemât ilmini bilmek (s. 199–200), Tefsirin acâyibliklerini bilmek (s. 201), Kur’ân sûrelerinin başlangıçları (s. 202–203), Kur’ânın kıssaları ve bunlardaki faydalar (s. 204–210), İsrâiliyat ve tefsirdeki tesiri (s. 211–212), Bu haberler karşısında müfessirin yeri (s. 213–214), Müfessirlerin tabakaları (s. 215–216), Meşhûr tefsir kitapları tabakâtı (s. 217–229), Fikhî tefsirler (s. 230–231), Müfessirlerin kültür bakımından ayrı oluşları sebebiyle tefsirlerin ihtilafı (s. 232–233), Sonunda da, istidrakât, kaynaklar ve mevzular fihristi (s. 235–246) yer almaktadır.

Şu başlıklardan anlaşılacağı üzere, tefsire âit çok çeşitli konulara dokunulmakta ve bu konular çok kısa ve özlü bir şekilde anlatılmaktadır. Bunlar da, ez-Zerkeşî’nin “*el-Burhân fi Ulûmi’l-Kur’ân*”, es-Suyûti’nin “*el-İtkân fi Ulûmi’l-Kur’ân*”, ez-Zerkânînin “*Menâhîlu’l-İrfân fi Ulûmi’l-Kur’ân*”, Muhammed Huseyn ez-Zehabî’nin “*et-Tefsir Ve’l-Müfessirân*”, İbn Teymiyenin “*Mukaddime fi Usûli’t-Tefsir*”i gibi usûle dâir eserlerle, et-Taberi ve el-Kâsımînin tefsirlerinin mukaddimesi ve Tunusun meşhûr âlimlerinden olan Muhammed Tâhîr b. Âşûr’un “*Tefsiru’t-Tahrir ve’t-Tenvir*” adlı tefsirinin geniş mukaddimesi, *Tabakâtu’l-Müfessirin*, *İhyâu Ulûmi’d-Din*, *el-Muvafakât*, *Esbâbu’n-Nüzûl*, ve Seyyit Şerifin *Tarifâtı’ndan* istifade edilerek derlenmiştir. Yukarıda zikrettiğimiz konular, bu eserlerde daha geniş olarak ve çeşitli görüşler zikredilerek verilmiştir. Tanıtmağa çalıştığımız bu eser, mukaddimesinde de belirttiği üzere, çeşitli görüşlerin en sağlam ve uygun olanlarını seçmiş, bu sahada çalışanlara derli toplu bir malumat vermiştir.

Esere, tefsir sahasında araştırma yapanlar için kaynak olacak mahiyette değilse bile, bu yolun mübtedisi olan talebe için faydalı ve yardımcı kitaplardan biri olabilir. Genç müellifin bu çalışmasını tebrik ederken, kendisinden daha değerli ve derin eserler ümit etmekteyiz.

Doç. Dr. İSMAIL CERRAHOĞLU